NOAH E. COTSEN LIBRARY OF
YIDDISH CHILDREN'S LITERATURE

STEVEN SPIELBERG DIGITAL YIDDISH LIBRARY
NO. 03687

HANIKE-GELD

Sholem Aleichem

NATIONAL YIDDISH BOOK CENTER
AMHERST, MASSACHUSETTS

NATIONAL YIDDISH BOOK CENTER
AMHERST, MASSACHUSETTS
413 256-4900 | YIDDISH@BIKHER.ORG
WWW.YIDDISHBOOKCENTER.ORG

•

MAJOR FUNDING FOR THE
STEVEN SPIELBERG DIGITAL YIDDISH LIBRARY
WAS PROVIDED BY:

Lloyd E. Cotsen Trust
Arie & Ida Crown Memorial
The Seymour Grubman Family
David and Barbara B. Hirschhorn Foundation
Max Palevsky
Robert Price
Righteous Persons Foundation
Leif D. Rosenblatt
Sarah and Ben Torchinsky
Harry and Jeanette Weinberg Foundation
AND MEMBERS AND FRIENDS OF THE
National Yiddish Book Center

•

The *goldene pave*, or golden peacock, is a traditional symbol of Yiddish creativity. The inspiration for our colophon comes from a design by the noted artist Yechiel Hadani of Jerusalem, Israel.

The National Yiddish Book Center respects the copyright and intellectual property rights in our books. To the best of our knowledge, this title is either in the public domain or it is an orphan work for which no current copyright holder can be identified. If you hold an active copyright to this work – or if you know who does – please contact us by phone at 413-256-4900 x153, or by email at digitallibrary@bikher.org

שלום־עליכם ביבליאָטעק

פאַר גרויס און קליין

חנוכה־געלד

שלום־עליכם פאָלקס־פאָנד אויסגאבע

ניו יאָרק, 1918

Copyright, 1918, by Olga Rabinowitz (Sholom-Aleichem), New York

חנוכה־געלט

ד

א.

טרעפט, קינדער, וואָסער יום־טוב איז דער בעסטער פון אַלע ימים־טובים?

חנוכה.

אַכט טאָג כסדר נישט געהן אין חדר, עסען לאַטקעס מיט שמאַלץ, שפּילען אין דריידעל און באַקומען פון אַלע זייטען חנוכה־געלד — נו, באַדאַרף מען נאָך אַ בעסערען יום־טוב?

ווינטער. דרויסען איז קאַלט, דער פראָסט ברענט מיט סכנות. די פענסטער זענען פאַרקאַוועט, באַדעקט מיט שניי, צעמאָלט אויפ׳ן שענסטען אַרט. און אין שטוב איז וואַרעם — מחיה־נפשות. דאָס זילבערנע חנוכה־לעמפּעל שטעהט צוגעגרייט נאָך פון בייטאָג. דער טאַטע געהט־אום איבער דער שטוב, די הענט אַרונ־טער, און דאַווענט מעריב. אויסגעשטאַנען שמונה־עשרה, נעמט ער אַרויס פון טישקעסטעל אַ וועקסען ליכטעל (דעם שמש), זאָגט „עלינו" און מאַכט צו אונז, צו מיר מיט מיין יינגערען ברודער מאָטעל, ~~אויף לשון־קודש~~:

— אי־אָ! ~~שהוא נוטה שמים ויוסד הארץ~~... אי־נו־אָ!

איך און מיין ברודער מאָטעל פאַרשטעהען ניט, וואָס ער מיינט, און מיר פרעגען איהם:

— וואָס? אַ שוועבעלע?

דער טאַטע באַווייזט מיט דער האַנט אַהין, אין קיך אַריין.

— אי־אַ־אַ! [redacted]... אי־אַ־נו!

— וואָס? אַ קאַ[redacted]מעסער? אַ שערעל? דאָס אויבער־שטע פונ׳ם שטויסעל?

— מט־אי־אי־אַ־נו־פע! אמי! אמי! ~~ביום ההוא והנה אחד ושמו אחד~~... די מאַמע! רופט־אַריין די מאַמע, לאָז זי געהן הערען בענטשען חנוכה־ליכטלעך.

איך און מיין ברודער מאָטעל לאָזען זיך לויפען ביידע, איינס איבער׳ן אַנדערען.

— מאַמע! גיכער, חנוכה־ליכטלעך!

— אוי, ~~אַ מכה און מגפה~~ חנוכה־ליכטלעך! — זאָגט די מאַמע און וואַרפט־אַוועק אַלע אַרבייט אין קיך (מע האָט געקוילעט גענז, מע פּרעגעלט שמאַלץ, מע האָט גערעשטשינעט לאַטקעס) און לאָזט זיך לויפען אין שטוב אַריין, און נאָך איהר — ברײנע די קעכין, אַ שוואַרצע אידינע מיט וואָנצעס, מיט אַ פעט פּנים און מיט תמיד פעטע אויסגעשמירטע הענט. די מאַמע שטעלט זיך אַוועק אין אַ זייט און מאַכט אַ פרום פּנים, און ברײנע די קעכין בלייבט שטעהן ביי דער טיר, ווישט די הענט אינ׳ם קויטיגען פאַרטוך, טוט אַ שמיר מיט דער פעטער האַנט איבער דער נאָז פון אונטען אַרויף און לאָזט־איבער אַ שוואַרצען צייכען איבער׳ן גאַנצען פּנים. מיר זענען שטאַרקער פון אייזען, איך און מיין ברודער מאָטעל, אַז מיר האַלטען זיך איין און שיסען ניט אויס קיין געלעכטער.

דער טאַטע געהט־צו מיט׳ן אָנגעצונדענעם שמש צום חנוכה־לעמפעל, בייגט זיך אַן און מאַכט די ברכה מיט׳ן באַקאַנטען ניגון: „ברוך אתה!“ און לאָזט־אויס: „להדליק נר של חנוכה!“

די מאַמע ענטפערט מיט גרויס יראת־שמים „ברוך הוא וברוך שמו, אמן“, און ברײנע שאָקעלט־צו מיט׳ן קאָפּ און מאַכט בשעת מעשה אַזעלכע פּיסקעס, אַז איך און מיין ברודער מאָטעל האָבען מורא אַ קוק טהון איינס אויף דאָס אַנדערע.

„הנרות הללו שאנו מדליקין“... — זינגט דער טאַטע אונטער דער נאָז און שפּאַצירט־אַרום הין און צוריק איבער׳ן זאַל, קוקט

אויפ'ן חנוכה־לעמפעל, זאָגט און זאָגט און הערט גאָר נישט אויף צו זאָגען. מיר וואָלטען וועלען, עס זאָל שוין האָבען אַ סוף, ער זאָל זיך שוין נעמען צו דער קעשענע, צום בייטעלע. מיר ווינקען זיך איבער, שטופען־אונטער איינס דאָס אַנדערע:

— מאַמעלע, גער־צו, זאָג איהם חנוכה־געלט.

— וואָס עפּעס איך זאָל זאָגען חנוכה־געלט?

— אַזוי, וואָרום דו ביזט קלענער, באַדאַרפסט דו בעטען חנוכה־געלט.

— טאָמער פאַרקעהרט, דו ביזט עלטער, באַדאַרפסט דו בעטען חנוכה־געלט?

דער טאַטע הערט גאַנץ גוט, אַז מיר רעדען פון חנוכה־געלד, נאָר ער מאַכט זיך, ווי ער הערט ניט. שטיל, נישט געהאַפּט, געהט ער צו צום טישקעסטעל און צעהלט געלד. עס געהט אונז איבער אַ קליין פרעסטעל איבער'ן לייב, עס ציטערען די הענד, עס קלאַפּט דאָס הארץ. מיר קוקען אויף דער סטעליע, קראַצען זיך אונטער דער פאה, מאַכען זיך בלומרשט קאַלטבלוטיג, גלייך ווי ניט אונז מיינט מען.

דער טאַטע טהוט אַ הוסט.

— המ... קינדער, קומט נאָר אַהער.

— הא? וואָס איז?

— נאַט אייך חנוכה־געלט.

באַקומען אונזער חנוכה־געלד, לאָזען מיר זיך געהן, איך און מיין ברודער מאָטעל, פריהער פּאַוואָליע, ווי די סטאַטיקעס, און נאָכדעם — גיכער און גיכער, מיט אַ שפּרונג־אונטער און מיט אַ טענצעל. און ביז מיר קומען אין אונזער חדר'על אריין קאָנען מיר זיך ניט איינהאַלטען, קוליען זיך איבער דריי מאָל מיט'ן קאָפּ אַראָפּ, מיט די פיס אַרויף, שפּרינגען אויף איין פוס און זינגען־אונטער:

איינגע,ביינגע,
סטופע ציינגע,
ארצע, בארצע,
גאָלע שווארצע,
רימעלע רײמעלע,
ביינעלע פײנעלע —
האָפּ!

און פּאָר גרוים שמחה און התפּעלות געבען מיר זיך אַליין צו צוויי פּעטש אין די באַקען.

עס עפענט זיך די טיר און עס קומט־אריין דער פעטער בעני.

— חברה פּלעצעל, אייך קומט חנוכה־געלט!

דער פעטער בעני לעגט־אריין די הענט אין זשילעט־קעשענע, נעמט־ארויס צוויי זילבערנע גילדען און גיט אונז חנוכה־געלד.

ב.

קיינער אין דער וועלט וועט ניט זאָגען, אז דער טאַטע און דער פעטער בעני זענען ברידער. דער טאַטע — א הויכער, א דאַרער, דער פעטער בעני — א קורצער, א גראָבער; דער טאַטע — א שווארצער, דער פעטע בעני — א געלער; דער טאַטע — א מרה־שחורה'דיגער, א שוויינער, דער פעטער בעני — א פריילעכער, א רעדנער. טאָג מיט נאַכט, זומער און ווינטער — און דאָך איינענע ברידער.

דער טאַטע נעמט א גרויסען בויגען פּאַפּיער, צעווירעט אויף קעסטעלעך, שווארצע און ווייסע, הייסט אריינטראָגען פון קיך פּאַסאָליס, שווארצע און ווייסע — דאָס וועט זיין א דאַמינע.

די מאַמע איז אין קיך, פּרעגעלט שמאַלץ און באַקט לאַטקעס. איך מיט מיין ברודער מאָטעל שפּילען אין דריידעל: נס גדול היה שם, און דער טאַטע מיט'ן פעטער בעני'ן זעצען זיך אוועק שפּילען אין דאַמינע.

— איין זאך וועל איך דיך בעטען, בעני, — בלא חרטה ובלא דרשה, דאס הייסט: א גאנג זאל זיין א גאנג! — זאגט דער טאטע.

— א גאנג איז א גאנג. — זאגט דער פעטער בעני און נעהט א גאנג.

— א גאנג איז א גאנג. — זאגט דער טאטע און שלאגט־אפ דעם פעטער בעני'ס א ציגעל.

— א גאנג איז א גאנג. — זאגט דער פעטער בעני און שלאגט־אפ דעם טאטענ'ס צוויי ציגלעך.

וואס ווייטער־ווייטער לאזען זיי זיך אריין אין דעם שפיעל אלץ טיעפער, קייען בשעת מעשה די בערד, טרייסלען מיט די פיס אונ־טער'ן טיש און זינגען שטילערהייד ביידע איין ליעדעל.

— אוי, וואס טהוט מען, וואס טהוט מען, וואס טהוט מען? — זינגט דער טאטע מיט א ניגון פון דער גמרא און קייעט איין עק בארד. — זאל איך געהן אהער? — וועט ער געהן אהין. וועל איך געהן אהין? — וועט ער געהן אהער. באדארף מען בעסער געהן אזא מין גאנג!

— אזא מין גאנג, אזא מין גאנג! — העלפט איהם אונטער דער פעטער בעני מיט'ן זעלבען נוסח.

— וואס זשע באדארף איך מורא האבען? — זינגט דער טאטע ווייטער. — טאמער שלאגט ער מיר אפ יענם ציגעל? — וועל איך ביי איהם צונעמען צוויי ציגלעך. אי, וואס? טאמער מיינט ער מיר שלאגען דריי ציגלעך?

— דריי ציגלעך, דריי ציגלעך, דריי ציגלעך? — העלפט איהם אונטער דער פעטער בעני.

— אוי, ביזט דו א טפש, בעני, א טפש און א גרויסער! — זינגט דער טאטע און געהט א גאנג.

— ביזט אליין א טפש, מיין ברודער, און נאך א גרעסערער! — זינגט דער פעטער בעני און געהט א גאנג און פערחאפט זיך באלד צוריק.

— פע, בעני, מיר האָבען דאָך גערערט, אַ נאַנג איז אַ נאַנג! — זאָגט דער טאַטע שוין אָהן אַ ניגון און האַפּט דעם פעטער בעני פאַר דער האַנד.

— אַ גוטער משל! — זאָגט דער פעטער בעני. — כל זמן איך האַלט אין מיטען אַ גאַנג מעג איך מיר געהן וואוהין איך וויל.

— ניין! — זאָגט דער טאַטע. — אַ גאַנג איז פאַרפאַלען! מיר האָבען דאָך עפּיס געשמועסט, בעני, בלא חרטה, בעני, בלא דרשה!

— חרטה? — זאָגט דער פעטער בעני. — וויפיעל מאָל מאַכט זיך, אַז דו האָסט חרטה?

— איך? — זאָגט דער טאַטע. — ע, בעני, דערפאַר האָב איך דאָך פיינט מיט דיר צו שפּילען אין דאַמינע!

— ווער זשע נויט דיך, זאָלסט מיט מיר שפּילען?

— שוין? מע קריעגט זיך שוין איבער אַ פּאַסאַלקאַלע? — רופט זיך אָן די מאַמע און קומט־אָן פון קיך מיט אַ פאַרפלאַמט פנים, און נאָך איהר — בריינע מיט אַ גרויסען פּאָלומעסיק מיט הייסע לאַטקעס מיט שמאַלץ. פון די לאַטקעס זעצט אַ פּאַרע. אַלע לאָזען זיך צום טיש. איך און מיין ברודער מאָטעל, וואָס האָבען זיך פריהער אביסעל געקריעגט, געריסען ווי די קעץ, בעטען זיך גיך איבער, ווערען שלום און זעצען זיך צו די לאַטקעס מיט גרוים כונה.

ג.

ביינאַכט אויפ׳ן געלעגער ליג איך און טראַכט: וויפיעל קאָן זיך, אַשטייגער, ביי מיר צונויפקלייבען, אַז אַלע פעטערס מיט אַלע מומעס מיט אַלע קרובים וועלען מיר געבען חנוכה־געלד? ראשית חכמה, דער פעטער משה־אהרן, דער מאַמע׳ס ברודער, אַפילו זעהר אַ קאַרגער, נאָר אַ נגיד. נאָכדעם דער פעטער איצי און די מומע דבורה, וואָס דער טאַטע און די מאַמע זענען מיט זיי ברוגז שוין פון כמה וכמה יאָהרען. היינט דער פעטער ביניש און די מומע

יענטע? היינט וואו איז אונזער שוועסטער איידעל? און איהר מאַן שלום־זיידעל? און אַלע איבעריגע קרובים?

— מאַטעל, דו שלאָפסט?

— יאָ, וואָס איז דען?

— וויפיעל, מיינסט דו, וועט אונז געבען דער פעטער משה־אהרן חנוכה־געלט?

— פון וואַנען זאָל איך וויסען? איך בין דען אַ נביא?

אין אַ מינוט אַרום:

— מאַטעל, דו שלאָפסט?

— יאָ, וואָס איז דען?

— עמיצער האָט אַזוי פיעל פעטערס מיט אַזוי פיעל מומעס, ווי מיר?

— אָדער יאָ, אָדער ניין.

אין צוויי מינוט אַרום:

— מאַטעל, דו שלאָפסט?

— יאָ, וואָס איז דען?

— ווי באַלד דו שלאָפסט, היינט ווי אַזוי רעדסט דו מיט מיר?

— דו פרעגסט דאָך מיך, מוז איך דיר ענטפערען.

אין דריי מינוט אַרום:

— מאַטעל, דו שלאָפסט?

— טססס — טררר — חילחילחיל — טססס...

מאַטעל חראַפּעט, גאַרגעלט, פייפט מיט דער נאָז, און איך זעץ מיך אויף אויף מיין בעטעל, נעם־אַרוים מיין קערבעל, גלעט דאָס, בעטראַכט דאָס.

„דאַכט זיך, וואָס? — טראַכט איך מיר. — אַ שטיקעל פּאַפּיער, און וואָס קאָן מען דערפאַר ניט קויפען? צאַצקעס, מעסער־לעך, שטעקעלעך, בייטעלעך, ניס און קאָנפעקטען, און ראָזינקעס, און באָקסערען, און וואָס ניט?“

איך באַהאַלט דאָס קערבעל צוקאָפּענס אונטער'ן קישען און לייען־אָפּ קריאת־שמע, קומט־אַריין בריינע פון קיך מיט אַ פולען

פאלומעסיק מיט קערבלעך... ברייגע געהט ניט, נאר זי שוועבט אין דער לופטען, זינגט „הנרות הללו שאנו מדליקין", און מאטעל שלינגט קערבלעך, ווי די האלישקעס. „מאטעל! — שריי איך מיט אלע כחות. — גאט איז מיט דיר, מאטעל, וואס טהוסט דו? ק ע ר ב ל ע ך ? ? ? ? "...

איך חאפ זיך אויף און שפיי־אויס דריי מאל: „טפו־טפו־טפו — א חלום!"

און ווער אנשלאפען.

ד.

אויף מארגען אין דער פריה, אפגעראוועגט און איבערגעביסען, טהוט אונז אן די מאמע אין קעצענע טולופלעך, וויקעלט אונז איין אין גרויסע ווארעמע שאלען, און מיר לאזען זיך געהן נאך חנוכה־געלד, פריהער פון אלעמען, געוועהנליך, צום פעטער משה־אהרן.

דער פעטער משה־אהרן איז א איד נישט קיין געזונטער, האט צו טאון שטענדיג מיט'ן מאגען; ווען מע קומט, טרעפט מען איהם נעבען האנבפאס וואשען זיך די הענד און זאגען „אשר יצר".

— א גוט מארגען, פעטער משה־אהרן! — שיסען מיר אויס ביידע מיט א מאל, איך און מיין ברודער מאטעל, און עס קומט אקעגען די מומע פעסל, א אידינע א קליינינקשקע, איין אויג א שווארץ, דאס אנדערע א ווייס, דאס הייסט, איין ברעם א שווארצע, די אנדערע א ווייסע. די מומע פעסל טהוט אונז אויס די טולופלעך, וויקעלט אונז אויס פון די שאלען און שנייצט אונז אויס די נעזער אין איהר פארטוך.

— שנייצט־אויס! — זאגט די מומע פעסל. — גוט, גוט שנייצט־אויס! זשאלעוועט ניט! נאך! נאך! אט אזוי!...

און דער פעטער משה־אהרן, אין א[illegible]ן אלט קעצען חאלאטעל, מיט א וואטאוועך יארמעלקע אויפ'ן קאפ, מיט וואטען אין די אויערען און מיט אויסגעקראכענע וואנצעס, שטעהט ביי'ם האנ־

פאַס, ווישט זיך די הענט, קנייטשט מיט׳ן פּנים, פינטעלט מיט די אויגען און קוועטשט: „נקבים, נק־בים! חלולים, חלו־לים!“

איך און מיין ברודער מאָטעל זיצען אין געהאַקטע וואונדער. עס פאַלט אויף אונז אָן אַ פּחד, אַ קעלט, אַלע מאָל, ווען מיר קומען אַהער. די מוהמע פעסיל זעצט זיך אַוועק אַקעגען אונז, לעגט צונויף די הענט אויפ׳ן הארצען און נעמט אונז צום עקזאַמען:

— ס׳מאַכט דער טאַטע?

— גאָרניט.

— ס׳מאַכט די מאַמע?

— גאָרניט.

— געקוילעט גענז?

— געקוילעט.

— געפּרעגעלט שמאַלץ?

— געפּרעגעלט.

— געבאַקען לאַטקעס?

— געבאַקען.

— דער פעטער בעני געווען?

— געווען.

— געשפּיעלט אין דאָמינעס?

— געשפּיעלט.

און אַזוי ווייטער.

די מוהמע פעסיל שנייצט אונז אויס די נעזער נאָך אַ מאָל און רופט זיך אָן צום פעטער משה־אהרן:

— משה־אהרן, מע באַדאַרף זיי עפּיס געבען חנוכה־געלט.

דער פעטער משה־אהרן הערט ניט; ער ווישט זיך די הענד און לאָזט־אויס מיט אַ קוועטש: „ומפליא ל־ע־שות!“

די מוהמע פעסיל פוילט זיך ניט דערמאַנען איהם נאָך אַ מאָל:

— משה־אהרן, די קינדער חנוכה־געלט!

— האַ? וואָס? — מאַכט דער פעטער משה־אהרן און לעגט־איבער די וואַטען פון איין אויהער אינ׳ם אַנדערען.

— די קינדער חנוכה־געלט!! — שרייט־אויס די מוהמע פעסיל איהם גלייך אין אויהער אריין.

— אוי, דער באאוך! דער באאוך! — מאכט דער פעטער משה־אהרן (ער רעדט אביסעל „בראָדיש") און חאפט זיך מיט ביידע הענד ביי'ם בויך. — חנוכה־געלט ווילט איהר? וואס דאר־פען קינדער געלט? וואס וועט איהר טהון מיט'ן געלט? הא? אויסגעבען, צעטרענצלען, הא? וויפיעל האט אייך געגעבען דער טאטע אייערער חנוכה־געלט? הא?

— מיר א קערבעל, — זאָג איך — און איהם א האלבס.

— א קערבעל?!! המ... מע באלעוועט קינדער, מע מאכט פון זיי א תל! וואס וועסט דו טהון מיט'ן קערבעל? — הא? צע־בייטען? הא? זאָלסט דאָס ניט צעבייטען! דו הערסט, וואס איך זאָג דיר? זאָלסט דאָס ניט צעבייטען! צי אפשר ווילסט דו דאָס צעבייטען, הא?

— ניט צעבייטען, יאָ צעבייטען — וואס געהט דאָס דיך אָן? — מישט זיך אריין די מוהמע פעסיל. — געב זיי אָפּ זייערס און לאָזען זיי געהן געזונטערהייד.

דער פעטער משה־אהרן געהט־אוועק צו זיך אין חדר, שאַרע־וועט מיט די שקראבעס, זוכט אין אלע טישקעסטלעך מיט אלע שופלעדלעך, קראצט־אויס פון דאָרטען עטליכע מטבעות און רעדט צו זיך אליין:

— המ... מע פיהרט־איבער קינדער, מע מאכט פון זיי א תל, א תל־עולם!

און ער רוקט אונז אריין אין האנד אריין עטליכע הארטע מטבעות. די מוהמע פעסיל שנייצט אונז אויס די נעזער נאָך א מאָל (דאָס לעצטע מאָל), טהוט אונז אָן די טולופלעך, וויקעלט אונז איין אין די גרויסע ווארעמע שאלען, און מיר געהען ווייטער.

מיר לויפען איבער'ן ווייסען, געפרוירענעם סקריפענדיגען שניי און צעהלען די הארטע מטבעות. וואס דער פעטער משה־אהרן האט אונז אריינגערוקט, און מיר קאָנען זיי ניט איבערצעהלען. די הענד

זענען אונז געפרוּווירען, רויט, אָנגעדראָלען; די מטבעות זענען קור־פּערנע, גרויסע שווערע מטבעות, עפּיס זעכסערס פּאַרציייטיגע, דרייערס מאָדנע אָפּגעריבענע, גראָשענס אַלטפרענקישע, געשוואָ־לענע, פערגרינטע — ס'איז שווער, אונמעגליך אויסצורעכענען אין דרויסען אויף'ן פראָסט וויפיעל דער פעטער משה־אהרן האָט אונז געגעבען חנוכה־געלד!...

ה.

אונזער צווייטע סטאַנציע אויף נעמען חנוכה־געלד איז דער פעטער איצי מיט דער מוהמע דבורה, די וואָס דער טאַטע מיט דער מאַמע זענען מיט זיי ברוגז שוין פון כמה וכמה יאָהרען. פאַר וואָס זיי זענען ברוגז — דאָס ווייסען מיר נים. מיר ווייסען נאָר, אַז דער טאַטע און דער פעטער איצי (לייבליכע ברידער) רעדען נים צווישען זיך קיינמאָל נישט, האָטש זיי דאַוונעןביידע אין איין שוהל און זיצען ביידע אויף איין באַנק, אַ שטאָדט נעבען אַ שטאָדט, אַ סטענדער מיט אַ סטענדער. און אַז עס קומט יום־טוב צו אוים־נעמעניש (הוצאת התורה) און עס האַלט ביי פערקויפען עליות, דינגען זיי זיך, ווילען דוקא ביידע איין עליה, שמייסען איינס דאָס אַנדערע און שמייסען אַריין אין טאָג אַריין. אין שוהל איז דער־מאָלט אַ יריד; אַלע רעדען, ריהרען זיך, שושקען זיך, לאַכען און העלפען־אונטער דינגען זיך; איטליכער איז נייגיעריג צו וויסען, פאַר וועמען וועט בלייבען דער „שישי“, אָדער דער „מפטיר“. אַז עס געהט־אַריין אין נצחון, דעמאָלט ווילען אַלע, מע זאָל זיך דינגען ביז'ן ביין אַריין. דער שוהל־שמש, מעכטשי פאַנפאַטש מיט די רויטע קאָלטענעס, שטעהט אויף דער בימה, העכער האַלב אַריבער־געבויגען, דער טלית איז איהם אַראָפּגעפאַלען, די יאַרמעלקע — פון יענער זייט; ער קוקט אין מזרח־זייט, אויף'ן טאַטען און אויף'ן פעטער איצי'ן, און זינגט אויף זיין פאַנפעוואַטער שטימע:

— אכטצעהן גילדוין אום שישי! צוואַנציג גילדוין אום שישי! צוויי און צוואַנציג גילדוין אום שישי!

דער טאַטע און דער פעטער איצי זיצען, דער אהער, דער אהין, ביידע פערטיעפט כלומרשט איטליכער אין זיין חומש; נאָר וויפיעל איינער גיט, גיט דער אנדערער מעהר. דער עולם קוועלט, העלפט־אונטער: דרייסיג, דרייסיג! פינף און דרייסיג! זיעבען און דרייסיג! פערציג, פערציג!

מעכטשי פאָנפאַטש קוקט פון איינעם אויפ'ן אנדערען:

— פערציג גילדוין אום שישי! צוויי און פערציג גילדוין אום שישי! פינף און פערציג גילדוין אום שישי!

דער טאַטע און דער פעטער איצי הערען נישט אויף צו שמייסען זיך; מע האָט שוין ארייגעשמיסען ביז פופציג גילדוין. מעכטשי הויבט־אויף די האַנד און וויל שוין צו־פּאַטשען פאר'ן טאַטע'ן:

— פופציג גילדוי---ן...

איז זיך מיישב דער פעטער איצי און הויבט־אויף אַ פינגער, און דער גאַנצער עולם העלפט־אונטער: איין און פופציג! איין און פופציג! — און מע שמייסט ווייטער. אזוי לאַנג, אזוי ברייט, ביז מע שמייסט־אריין אין עטליכע און זעכציג גילדוין (אזא מעשה איז נאָך נים געהערט געוואָרען!), און „שישי" בלייבט פאר'ן פעטער איצי'ן. קומט צו „מפטיר", טהוט דער טאַטע אַ קוק אויפ'ן שמש און אַ מאַך מיט דער האַנד, ווי איינער רעדט: „מפטיר — דאָס געהער צו מיר!"... ביי מעכטשי'ן האָט איהר דאָס גע'פועל'ט; איז אָבער אַ סברה, אז דער עולם איז נים מסכים: דינגען זיך — דאָס מוז מען, דערויף איז דאָס יום־טוב, נישטאָ קיין מאָנאָפּאָל, קיין חזקה אויף מפטיר!

— צעהן גילדוין אום מפטיר! פופצעהן גילדוין אום מפטיר! צוואַנציג גילדוין אום מפטיר! פופציג גילדוין אום מפטיר!

אַ גוטער שפּרונג! דער טאַטע דרעהט־אויס דעם קאָפּ: ווער קריכט דאָס אויף זיין מפטיר? און שטעלט אייך פאָר, אז דאָס שמייסט וויעדער דער פעטער איצי; ער האָט חשק צו קויפען דעם

מפטיר פאַר זיין יונגערען איידעם. נאָר אי „שישי“, אי „מפטיר“— אזאַם! מיט צוויי בייטשען שמייסט מען ניט!... דער טאַטע הויבט זיך אויף, טהוט אַ וואונק צום שמש.

— הונדערט.

דאָס וואָרט „הונדערט“ לויפט־דורך איבער דער שוהל, ווי אַ בליץ מיט אַ דונער. דער גאַנצער עולם איז איבערראַשט, אויסער זיך. אַזוי וויט אַריינצושמייסען מפטיר — דאָס האָט מען נאָך גישט געהערט זינט די שוהל איז אַ שוהל.

און מעבטשי פּאַנפּאַטש טהוט זיך זיינס, גלייך ווי געוויינטליך:

— הונדערט גילדוין אום מפטיר! הונדערט גילדוין אום מפטיר! הונדערט גילדוי־־־ן... (ער וויל צופּאַטשען).

דער פעטער איצי הויבט זיך אויף. דער טאַטע טהוט אויף איהם אַ מאָדנעם קוק, ווי איינער רעדט: „משוגע, צי חסר־דעה? ווילסט קוילען? קוילע!“...

דער פעטער איצי זעצט זיך אַנידער, און דער מפטיר בלייבט פאַר אונז...

פון דעסטוועגען, איינס צום אַנדערען געהער זיך ניט אָן. אַז עס קומט אַ שמחה, ביי אונז אָדער ביי'ם פעטער איצי'ן, אַ מזל־טוב, אַ בן־זכר, אַ ברית, אַ פדיון־הבן, אַ בר־מצוה, אַ קנס־מאָל, אַ פאַרשפּיעל, איין אויפרופענס, אַ חתונה אָדער אַ גט, קומט מען איינס צום אַנדערען, מע בעזעצט זיך אויבען־אָן, מע שענקט „דרשה־געשאַנק“, „מי־שברך־געלד“ און מע טאַנצט מיט אַלע מחותנים אין קאָהן.

— אַ גוט מאָרגען אייך, פעטער איצי! אַ גוט מאָרגען אייך, מוהמע דבורה! — שיסען מיר אויםביידע מיט אַ מאָל, איך און מיין ברודער מאָטעל, און מע נעמט אונז אויף פאַר זעהר אָנגע־לעגטע געסט.

— איהר מיינט דאָך ניט די הגדה, איהר מיינט די פּאַלירטשי־קעס... — מאַכט צו אונז דער פעטער איצי, קנייפּט אונז אין די בעקלעך, עפענט־אויף דאָס בייטעלע און גיט אונז חנוכה־געלה, מיר

א ווייסען זילבערנעם צוואנציגער און מיין ברודער מאָטל'ען א וויי־סען זילבערנעם צוואנציגער. און מיר געהען־אוועק פון דאָרטען צום פּעטער ביינישׂ.

ו.

אויב איהר קאָנט זיך פאַרשטעלען דעם גיהנם — אָט דאָס איז דעם פּעטער ביינישׂ'עס שטוב. ווען איהר זאָלט ניט קומען אהין, טרעפט איהר א ליאַרעם, א געשריי, א געפּילדער. ס'איז דאָרט א פולע שטוב מיט קינדער — האַלב־נאַקעטע, פערשמירטע, פערמור־זעטע, נישט קיין געצוואָגענע, תמיד צעשלאָגענע, שטענדיג צעדראַ־פּעטע, אָפּטמאָל צעבלוטיגטע, מיט סימנים אונטער די אויגען. דער וויינט און דער לאַכט, דער זינגט און דער קוויטשעט, דער הוקעט און דער פּייפט, דער האָט אָנגעטהאָן דעם טאַטענ'ס קאַפּאָטע מיט פערקאַטשעטע אַרבעל און דער פאָהרט רייטענדיג אויף א בעזעם, דער טרינקט מילך פון א קריגעל, דער קנאַקט ניסלעך, דער טראָגט זיך אַרום מיט א קעפּעל פון א הערינג און דער סמאָצקעט א קאָנ־פעקטעל, און פונ'ם נעזעל רינען ביי איהם צוויי קליינע רימשקע־לעך גלייך אין מויל אריין. די מוהמע יענטע איז שטאַרקער פון אייזען, אַז זי האַלט־אויס פון דער דאָזיגער „קאָמאַנדע". זי שעלט זיי, זי קנייפּט זיי, רייסט זיי אויס שטיקער פלייש. זי קלויבט נישט איבער: ווער עס האַפּט זיך אונטער אונטער דער האַנד, דער בעקומט א זעץ, א טראַסק, א בוכענצי אין זייט אריין. א פּאַטש איז דאָרט א וואָכעדיגער גאַנג. „וואָרגען זאָלסט דו זיך! די כפּרה זאָלסט דו זיין! פּאַרחאַפּט זאָלסט דו ווערען!" — דאָס איז פון די קליינע קללות; דאָרט קאָנט איהר הערען „קדחת", און „חלירע", און א „מיתה־משונה" — און דוקא אין גוטען מוטה, פּונקט ווי איהר זאָגט א גוט־שבת. שטיל ווערד נאָר, בשעת דער פּעטער ביינישׂ קומט צו געהן. נאָר מחמת דער פּעטער ביינישׂ איז א פערנומענער מענש, זיצט א גאַנצען טאָג אין קלייט און קומט אהיים נאָר אויף

א מינוט „אָפּעסען", **דערפאַר איז ביי זיי אין שטוב דער אמת'ער גיהנם.**

אריינגעקומען, האָבען מיר געטראָפען עוזריאל'קען (דעם מי־טעלסטען) פאַהרען רייטענדיג אויף געצי'ן (אויפ'ן עלטערען), און פרויקע מיט מענדל'ען (צוויי נאָך קלענערע) האָבען אונטערגע־שמיסען געצי'ן, איינער מיט איין ארבעל פון א וואטאָווען לייבעל און דער אנדערער מיט א טאָוועל פון א סידור, א חומש, אָדער א ספר. חיימ'על (א מיטעלסטער צווישען פרויקע'ן און מענדל'ען) האָט דערטאַפּט א גערגעלע פון א געקוילעטער גאנז, האָט דאָס אָנ־געבלאָזען מיט אלע זיינע לעצטע כחות, ער איז אזש געוואָרען ברוין און בלוי, און ס'איז איהם געראָטען ארויסבעקומען פון דעם א מין משונה קול, ווי פון, להבדיל, א חזיר, בשעת מע שטעכט איהם און ער קוויטשעט... זיינוויילע (איך ווייס ניט, צי איין עלטערער, צי א קלענערער) האָט אָפּגעגעבען קאָנצערט אויף א קעמעל, און דוד'על (א קליינער פון א יאָהר פיער) האָט אָנגעטהאָן די שטיוועלעך אויף די הענד און האָט צוגעקלאַפּט מיט זיי צום טאַקט. סענדער'על האָט געטראָגען א קעצעל אין האנד, פאַר'ן גערגעלע; דאָס קעצעל האָט ארויסגעשטעלט דאָס צינגעלע, פערמאַכט די אויגלעך, אויסגעצויגען די פיסלעך, ווי איינער רעדט: „אָט אזוי, ווי איהר זעהט, ווערד מען דאָ פאַרשוואַרצט! מע מוטשעט! מע מוטשעט!"... אסתר'על (דאָס עלטערע מיידעל) האָט געוואָלט אויסקעמען חאַסקי'ן (דאָס קלענערע מיידעל), איהר פערפלעכטען א צעפּעל; נאָר מחמת חאַסקי'ס האָר זענען זעהר געגרייזעלט און שוין לאַנג נישט גע־קעמט, לאָזט זי זיך ניט, וויינט זי און חאַפּט פּעטש. שטילער פון אלע איז פּינילע, א קליין יונגעלע מיט קרומע אויסגעבויגענע פי־סעלעך און מיט איין אונטערגעשטעקט העמדעלע. איין חסרון נאָר, וואָס וואו ער שטעלט זיך אנידער, דאָרט לאָזט ער א סימן... דאָס אלסדינג שטעהרט אָבער ניט דער מוהמע יענטע'ן, זי זאָל זיך זיצען גאַנץ רוהיג ביי'ם טיש מיט צוויי נפשות, איינם ביי דער ברוסט און דאָס אנדערע אויפ'ן שויס, און טרינקען ציקאָריע.

— מיר זאָל זיין פאַר זיינעביינדעלעך! — זאָגט זי און טור־ליעט־צו מיט גרויס ליעבשאַפט דאָס זויגענדיגע נפש'על צום האַרצען און דערלאַנגט בשעת מעשה טאַקי אַ שטורך דעם עלטערען, וואָס אויפ'ן שוים: — זעה נאַר, ווי דו עסט, עסען זאָלען דיך די ווערים! אסתר'על, רחצי, חאַסקי, וואו זענט איהר ערגיץ אין אַלדי שווארצע יאָהר? נעם וויש איהם אָפּ דאָס נעזעל גיכער, וואַש מיר אויס אַ שאַל, איך דאַרף טרינקען אָהן אַ שאַל! דערלאַנג איהם אַ סטור־סאַק, ער זאָל זיך דריי מאָל איבערקעהרען! האַרץ מיינס, נשמה מיינע, טרייסט מיינער! דאָס מויל מאַכט זיך זיי נאָר ניט צו! אַ גאַנץ פריהמאָרגען נאָר מע עסט, פאַרהאַפּט זאָלט איהר ווערען!

דערזעהען מיך מיט מיין ברודער מאָטל'ען, האָבען זיך חברה אַ לאָז געטהאָן אקעגען און מע איז אונז בעפאַלען, ווי די הייש־ריקען. דער אויף די הענד, דער — אויף די פיס, דער — אויפ'ן קאָפּ. חיים'על האָט אָנגעבלאָזען דאָס גערגעלע פון דער געקוילע־טער גאַנז גלייך מיר אין אויהער אריין, און דוד'על האָט מיך אַרומ־געהאַפּט מיט ביידע שטיוועלעך. פיניעלע מיט'ן אונטערגעשטעקטען העמדעל האָט זיך אָנגעטשעפּעט מיר אין אַ פּוס, אַרומגערינגעלט איהם, ווי אַ שלענגעל, און אַ מיש־מאַש פון פערשיעדענע קולות האָט אונז גערינצעלט, פערטורקעט די אויהערען.

— אויף די צייהנדעלעך זאָלט איהר שרייען! — שרייט די מוהמע יענטע פונ'ם אַנדערען חדר. — טויב קאָן מען ווערען, פאַר־לעגען זאָל דאָס אייך! שדים, ניט קיין קינדער, ברענען זאָל די נשמה אייערע!

די מוהמע יענטע שרייט, און די קינדער שרייען — אַלע שרייען. פּלוצים קומט־אָן דער פעטער בייניש מיט'ן טלית ותפילין (אפנים, פון בית־המדרש). אין איין אויגענבליק ווערד שאַ־שטיל, און די גאַנצע חאַליאַסטרע ווערד פערשוואונדען.

— אַ גוט מאָרגען אייך, פעטער בייניש! — שיסען מיר אויס, איך און מיין ברודער מאָטעל.

— וואָס טהוט איהר דאָ, שקצים? אודאי נאָך חנוכה־געלט? — מאַכט דער פעטער בייניש און נעמט־אַרוים און שענקט אונז צו זילבערנע גריוונים.

די האַליאַסטרע קינדער קוקען־אַרוים פון די ווינקעלעך, ווי די טאַראַקאַנעס, גלאַנצען אויף אונז מיט די אויגעלעך, ווי די מייזלעך, ווינקען עפּיס צו אונז, בעווייזען עפּים מיט די פינגערלעך, מאַכען בשעת מעשה משוגענע תנועות, ווילען אונז, אַפּנים, צעלאַכען, — קוים־קוים וואָס מיר האַלטען זיך איין, און מיר אַנטלויפען פונ'ם דאָזיגען גיהנם.

ז.

מיר געהען ווייטער נאָך חנוכה־געלד, צו אונזער שוועסטער איידעל.

אונזער שוועסטער איידעל און איהר מאַן שלום־זיידעל, עליהם השלום — זיי זענען שוין לאַנג אויף דער אמת'ער וועלט.

איידעל איז פון קינדרווייז אויף געווען אַ פּערוויינטע נשמה; איבער אַ מינדסטע נאַרישקייט פּלעגט זי זיך צעוויינען, פערגיסען טרערען אויף אייגענע און אויף פרעמדע צרות. נאָר פון זינט זי איז געוואָרען אַ כלה פאַר שלום־זיידל'ען, האָט זי ניט אויפגעהערט צו וויינען. אפשר מיינט איהר דערפאַר, ווייל ס'איז איהר ניט געפעלען דער חתן? חלילה! זי האָט איהם דען געקענט, וואָס ער זאָל איהר ניט געפעלען? גלאַט אַזוי, אַ כלה פאַר דער חתונה בעדאַרף וויינען. אז די שניידערס האָבען איהר געבראַכט אָנמעסטען די חתונה־מלבושים, האָט זי זיך צעווײנט אויף אַ גאַנצער נאַכט. שפּעטער, צום פאַרשפּיעל, אַז איהרע חברת'עס זענען זיך צענויפגעקומען טאַנצען, איז זי אַלע מאָל אַוועקגעלאָפען צו זיך אין אַלקיר אַביסעל אויסוויינען זיך אין די קישענס. דעם טאָג פון דער חופּה שמועסט מען ניט. דעמאָלט איז געווען איהר טאָג. זי האָט גאָר ניט אויפגעהערט צו וויינען. נאָר די רעכטע חתונה איז געווען צום „באַדעקענס", בשעת מנשה פידעלי דער כלי־זמר

האָט זי גענומען „באַזעצען“. און רב ברוך בדחן איז אַרויף אויפ'ן טיש, צענויפגעלעגט די הענד אויפ'ן בויך, אַראָפּגעלאָזט דעם קאָפּ, ווי בשעת מע בעווײנט אַ טויטען, און האָט אָנגעהויבען מיט'ן שענעם טרויעריגען ניגון, וואָס קאָן נעמען אַ שטיין, בזה הלשון:

כלה לעבען! כלה לעבען!
ווײן זשע, ווײן.
דײנע טרערען האָבען אַצינד
דעם זיעבעטען חן.
וואָרום דו טהוסט דאָך איצט פאַר'ן בית־דין
של מעלה שטעהן.
אָט באַלד וועסט דו, מײדעל,
צו דער חופּה געהן.
באַדאַרף מען דיר געבען
צו פאַרשטעהן,
אַז דאָס לעבען איז ביטער,
אַזוי ווי חרײן;
אַז אַ מענטש איז ניט פון אײזען
און ניט פון שטײן,
אַ בשר ודם
פון הויט און בײן;
אַז מע טהוט די רשעים אין גיהנם שמײסען
זעהר ניט שען,
און זײ טהוען װײנען און יאָמערען און שרײען
אויף די צײהן; —
לכן באַדאַרפסט דו תשובה טהון,
זיך האַלטען זעהר קלײן,
אויסגעהן פון טרערען
און פון געוויין...

און אַזוי ווײטער, אָהן אײן עק.

אַלע ווייבער, אייגענע און פרעמדע, וואָס זענען געשטאַנען דערביי, געהאָלפן צעפּלעכטען דער כלה איהרע שענע גרויסע צעפּ, האָבען געמאַכט משונה־מאָדנע פּיסקעס, געשנייצט די נעזער, גע־ווישט די אויגען, און איידעל נעבאַך האָט אַזוי געיאָמערט, אַזוי געחליפּעט, אַז זי האָט גע׳חלש׳ט דריי מאָל; מע האָט זי קוים מיט צרות אָפּגעמינטערט.

נאָר אויף וויפיעל אונזער שוועסטער איידעל איז געווען איין אומעטיגע זאַך, איז אונזער שוואָגער שלום־זיידעל געווען אַ פריי־ליכער יונג, אַ לעבעדיגער, אַ קאַטאָוועס־טרייבער, אַ פערשלעפּטע קרענק און, לאָז ער מיר מוחל זיין, איין איינגעגעסענע בריאה. דהיינו, ער פּלעגט ליעב האָבען דעקוטשען, שנאָלען זיך. דערלאַנ־גען יענעם אַ שנאָל גלייך אין שפּיץ נאָז, אָדער אין עק אויהער — דאָס איז געווען ביי איהם דאָס חיות. נישט איין מאָל פּלעגען מיר אַרומגעהן, איך און מיין ברודער מאָטעל, מיט אָנגעשוואָלענע אויער־הערען. מיר האָבען זיך ממש מחיה געווען, אַז מיר האָבען דער־הערט, אַז דאָס פאַרפאַלק געהט־אַראָפּ פון קעסט. דעם טאָג, וואָס זיי האָבען זיך בעדאַרפט איבערקלייבען פון אונז אויף „אייגענע קעסט“, איז ביי אונז אין שטוב געווען חורבן בית־המקדש. איידעל האָט געוויינט, איינגעלעגט די וועלט, און די מאַמע — אויף איהר קוקענדיג. און שלום־זיידעל, וואָס האָט געהאָלפען כלומרשט פּאַ־קעווען די זאַכען, האָט נאָר אַרומגעטאַנצט הין און צוריק, זיך אונ־טערגע׳גנב׳עט אַלע מאָל זעהר קונציג און דערלאַנגט אונז אַ שנאָל אָדער פון פאָרענט אין שפּיץ נאָז, אָדער פון הינטען אין עק אויהער. ער האָט זיך מיט אונז אָפּגעזעגנט איין מאָל פאַר אַלע מאָל און האָט נאָך געהאַט די העזה אָנצוזאָגען אונז, מיר זאָלען זיך ניט לאָזען לאַנג בעטען און זיין ביי איהם אָפטע געסט! מיר האָבען זיך געגעבען דאָס וואָרט, מיר זאָלען זיין פּנים ניט אָנקוקען!

נאָר אַ מענש פערגעסט אַלסדינג, ובפרט אַ שנאָל. ווי אַזוי געהט מען ניט נאָך חנוכה־געלד צו איין **אייגענעם שוואָגער**?...

געקומען צו איידל'ען, געהט אונז שלום־זיידעל אקעגען מיט א גאנץ ברייטען ברוך־הבא.

— סקאצעל קומט! וואס מאכט איהר גוטס? זעהר קלוג האט איהר געטהאן, וואס איהר זענט געקומען. איך האב צוגעגרייט פון אייערטוועגען חנוכה־געלט!

און שלום־זיידעל נעמט־ארוים דאס בייטעלע און צעהלט אונז אוים צו עטליכע נייעגקע, גלאנצענדיגע, זילבערנע מטבעות גלייך אין האנד אריין, און איידער מיר האבען צייט ארומקוקען זיך און איבערצעהלען די נייע מטבעות, האפען מיר שוין צו עט־ליכע שנאל, פריהער איך אין שפיץ נאז און מאטעל אין עק אויהער, און נאכדעם מאטעל אין שפיץ נאז און איך אין עק אויהער.

— אבער לאז שוין זיין גענוג צו מוטשען קינדער! — בעט זיך נעבאך ביי איהם אונזער שוועסטער איידעל מיט טרערען אין די אויגען, און זי רופט אונז אפ אן א זייט, שטופט אונז אן פולע קעשענעס מיט לעקאך, מיט ניסלעך און מיט באקסערען, און שענקט אונז א חוץ חנוכה־געלד.

מיר חאפען די פיס אויף די פלייצעס און לויפען אהיים.

ח.

— אנו, מאטעל, לאמיר זיך קארשט נעמען צו דער ארבייט, אויסרעכענען, וויפיעל האבען מיר אונזער אייגענס חנוכה־געלט? נאר ווייסט דו וואס? דו שוייג; פריהער וועל איך איבערצעהלען מיינס, נאכדעם וועסט דו צעהלען דיינס.

און איך צעהל: „א קערבעל מיט דריי צוואנציגער, מיט פיער גילדען, מיט פינף גריוונים, מיט זעכס פיטאקלעך, — וויפיעל מאכט דאס אינאיינעם? אפנים, אזוי גרוים, ווי א קערבעל מיט דריי

צוואַנציגער, מיט פיער גילדען, מיט פינף גריווניס, מיט זעכס פּיטאַקלעך..."

מיין ברודער מאָטעל וויל נישט וואַרטען, ביז איך וועל ענ־דיגען מיין חשבון, און ער נעמט זיך צו ז י י נ ע קאַפּיטאַלען; ער לעגט פון איין האַנד אין דער אַנדערער און צעהלט:

— אַ צוואַנציגער און אַ צוואַנציגער איז צוויי צוואַנציגער, און נאָך צוואַנציגער איז דריי צוואַנציגער, און צוויי גילדען איז דריי צוואַנציגער מיט צוויי גילדען, און אַ גריווני און נאָך אַ גריווני און נאָך אַ גריווני — איז אײנאײנעם צוויי צוואַנציגער מיט דריי גיל־דען, מיין איך דריי גילדען מיט צוויי צוואַנציגער. טפו! וואָס רעד איך? מע באַדאַרף אָנהויבען נאָך אַ מאָל פון'ם אָנהויב!

און ער הויבט־אָן נאָך אַ מאָל פון'ם אָנהויב. מיר צעהלען און צעהלען און קאָנען ניט איבערצעהלען; מיר רעכענען און רעכענען און קאָנען ניט אויסרעכענען. און אַז עס קומט צום פעטער משה־אהרנ'ס אַלטע פּיטאַקעס, שווערע זעכסערס, אָפּגעריבענע דרייערס און אָנגעשוואָלענע גראָשענס, פערפּלאָנטען מיר זיך אַזוי שטאַרק אין חשבון, אַז מיר ווייסען שוין גאָר ניט וואו מיר זענען אין דער וועלט. מיר פּרובען זיך אויסבייטען די דאָזיגע מטבעות ביי דער מאַמען, ביי'ב טאַטען, ביי ברײנע די קעכין — עס געהט ניט: קיינער וויל זיי ניט נעמען אין האַנד אריין!

— וואָס איז דאָס פאַר פּיטאַקעס? ווער האָט דאָס אייך אריינ־געריקט אַזאַ געלט?

מיר שעמען זיך אויסזאָגען און מאַכען אַ שוויג.

— ווייסט דו גאָר וואָס? — זאָגט צו מיר מיין ברודער מאָ־טעל. — לאָמיר זיי נעמען און אריינוואַרפען אין אויווען אריין, אָדער גאָר אין דרויסען אויפ'ן שניי, קיינער זאָל ניט זעהען.

— אַ חכם אַ איד! — זאָג איך צו איהם. — שוין גלייכער, דאַכט זיך, אַוועקשענקען זיי איין אָרעמאַן.

נאָר, ווי אויף צו-להכעיס, קומט ניט קיין אָרעמאַן! וואו זענען אהינגעקומען אַלע אָרעמע-לייט, וואָס רייסען ביי די פּאָלעס, דינגען זיך, זידלען זיך און שעלטען? ניין, דאָס וואָס מע בעדאַרף ווער קיינמאָל ניט קומען! קיינמאָל ניט! קיינמאָל ניט!...

מ. גורעוויטש פערלאַג.

ל. עלבע: די אידישע שפּראַך. א לעהר בוך פאַר אַנפאַנגער,
ספּעציעל צוגעפּאַסט פאַר אַמעריקאַנער קינדער — 45ס.

דוד פּינסקי: נייע ערצעהלונגען — — — — — — — 20 "
געבונדען 40 "

דוד פּינסקי: דער אייביגער איד (איין אַקטער) — — 20 "
געבונדען 40 "

דוד פּינסקי: דער שטומער משיח — — — — — — — 30 "
געבונדען 50 "

יוסף יפה: לידער, מיט אַ פאָררעדע פון דוד פּינסקי — 35 "
געבונדען 60 "

ל. עלבע (לייבע דער רויטער): באַרני דער מלמד.
הומאָריסטישע זאַמלונג — — — — — — — 30 "
געבונדען 60 "

ב. קאָוונער (י. אדלער): הומאָריסטישע ערצעהלונגען — 50 "
געבונדען 80 "

הויפּט פערקויף פון פאָלגענדע ביכער:

פרייהייטס לידער — — — — — — — — — — — — 35 "
געבונדען 60 "

ב. לאַפּין: אומעטיגע וועגן (לידער) — — — — — — 25 "
וועלט־איין וועלט־אויס (ליטעראַרישער זאַמעלבוך) — — 80 "
געבונדען 1.00

צו בעקומען אין אַלע גרעסערע בוך סטאָרס אָדער ביים פערלעגער:

M. GUREWITCH

202 East Broadway — New York, N. Y.

שלום־עליכם ביבליאָטעק
פאַר גרויס און קליין
שלום־עליכם פאָלקס־פאָנד אויסגאַבע

א ביליגע אויסגאַבע פון שלום־עליכם'ס מעשיות און מאַנאָלאָגען פאַר גרויסע און פאַר קליינע, אויף צו לייענען אין אַלע אידישע הייזער, וואו מע רעדט און מע פערשטעהט אידיש, אויף פאַר־צולייענען פאַר איין עולם אין עפענטליכע פּלעצער און אויף געבען צו לייענען אידישע קינדער, וועלכע לערנען און פער־שטעהען אידיש.

ביז אהער ערשיענען:

		סענט
1.	נחת פון קינדער און בערעל־אייזיק.	10
2.	ווען איך בין רויטשילד און אויסגעטרייסעלט.	10
3.	מתושלח.	10
4.	שוין איין מאָל א סוכה!	10
5.	די פאָהן.	10
6.	דאָס מעסערעל.	10
7.	חנוכה־געלד	10
8.	פערבענקט אהיים.	10
9.	ראַבטשיק.	10
10.	ביי'ם קעניג אחשורוש.	10

אין גיכען וועלען ערשיינען:

11.	א פערשטערטער פסח.	10
12.	די גאָלדשפּינערס.	10
13.	דער זייגער.	10
14.	ל"ג בעומר.	10
15.	דאָס דריידעל.	10

הויפּטפּערקויף אין בוכהאנדלונג פון מ. גורעוויטש:
M. Gurewitch, 202 East Broadway, New York.